

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
Hírlap-Könyvtár
Növedéknapló

1899. év. 529. sz.

Kedves Órák

SZÉPIRODALMI, GAZDASÁGI ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÉPES HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Minden előfizető a „Nemzeti Baleset“ Biztosító Részvénytársaságnál baleset ellen, halál vagy rokkantság esetére 2000—2000 koronára van biztosítva. Ezen kedvezmény csak is az eredeti árban rendelt előfizetőknek szól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Kertész-utca 35. szám.

Ide intézendők az előfizetések, legzélszerűbben posta-
utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

FARAGÓ SIMON.

Előfizetési árak

a regénymelléklettel együtt:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

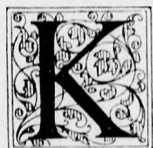
Negyedévre 1 frt 50 kr.

REGÉNY.

RÉGI ÉS ÚJ BŰNÖK.

Írta: TÖLGYESSY MIHÁLY.

I. A ZSEBTOLVAJ.

Étnapi öntudatlanság után végre felnyitotta szemét a nehéz beteg. Első tekintete egy fiatal ápolónőre esett, ki mély részvétellel

nyugtatta rajta tekintetét. Ez a tekintet szemlátomást jólesett neki. Ilyesmit nyilván sokáig nélkülözött.

— Hol vagyok? — kérde bággyadtan, szinte susogva.

— A kórházban.

A beteg eleinte ijedten nézett szét, aztán szomorú lemondással behunyta szemét, miközben fájdalmas fohász hagyta el ajakát.

— Nagyon beteg vagyok, — susogta száraz ajkakkal. — Ugy érzem, elérkeztem életem utolsó állomására.

— Oh dehogy, dehogy! — szól biztatólag a nyájas arcú ápolónő. — Ön nem fog meghalni.

— Mit mondanak az orvosok? — kérde most

egyszerre a beteg s az ápolónőre emelte nagy fekete szemét, melyben halálos kimerültség látszott.

— Azt mondják, hogy önnek a legnagyobb nyugalomra van szüksége.

— Igen, örök nyugalomra! — sugja a beteg. — Ezt már most el fogom érni!

Köny lopózkodott a szemébe.

— Az istenért, — nem szabad felizgatnia magát! — mondá az ápolónő aggódva és sietett letörölni könyeit. — Ön bizonyára távoli kedveseire gondolt.

— Nekem már többé senkim sincs ezen a világon! — viszonzá a beteg szomorúan. — Kitagadott földönfutó vagyok.

Oly szomorun mondta ezt, hogy az ápolónő szeme is könybelábadt. Egy darabig gondolataikban elmélyedve hallgattak mindketten. Végre feleszmélt a beteg. Látszott rajta, hogy

ERZSÉBET MEGBOLDOGULT KIRÁLYNÉNK.

valami nagy elhatározás fogamzott meg lázas agyában.

— Hogy is szólítsam kegyedet? — kérdé az ápolónőre emelve bágyadt tekintetét.

— Tabitha nővér vagyok!

— Tabitha! — susogta a beteg. — Ez bizonyára felvett neve. Talán kegyed mögött is oly szomorú mult van, mint én mögöttem. Boldogtalanok vagyunk mindaketten.

Tabitha elhalványult s rémült zavarban sütötte le szemeit. A beteg saját bajáról megfeledkezve, megragadta kezeit.

— Talán régi sebeket szakítottam fel? Oh bocsásson meg ezért! Nyugodtan türtem sorsomat egész idáig, most azonban közeledni érzem halálos órát! Titkomat talán sirba vittem volna, ha kegyeddel nem találkozom. Kegyedben rokonszenvet látok s a rokonszenv előtt felpattan a titok zára. Én is feltárom kegyed előtt titkomat.

Pillanatnyi szünetet tartott s rendezni látszott gondolatait.

— Tabitha! — kezdé rövid szünet után, — tudja meg, hogy grófi szülők gyermeke vagyok, de ki lettem tagadva. Könnyelmű voltam, sok adósságot csináltam, legnagyobb bünöm azonban az volt, hogy polgári leányt akartam nőmmé tenni. De már most mindennek vége! Elhagyatva kell kilehelnem utolsó fohászomat...

— Ön nincs mindenkitől elhagyatva...

— Igaz! — sugja a beteg. — Utolsó órámban találkoztam egy jó lélek, ki rokonszenvvel viseltetik irántam. És most figyeljen ide Tabitha. Ha kiszenvedtem, tudassa haláloamat atyámmal. Kabátomban vannak az irományaim. Szóljon, megteszi-e egy haldokló utolsó kívánságát?

— Legyen nyugodt, meg fogom tenni.

A beteg megragadta az ápolónő kezét és melegen megszorította. Titkának közlése után megkönnyebbültnek látszott és csakhamar el is szenderedett. Az ápolónő ezt látván, lábujjhegyen eltávozott.

Éj borult a kórházra. Az éjjeli mecsek halványan pislogtak. Mindenki aludt, csak a szomszéd beteg volt ébren. Az éjjeli csendben felütötte a fejét, aztán csendesen kibujt az ágyból s négykézláb a székhez csuszott, melyen az a bizonyos kabát feküdt. Egy zsebtolvaj ügyességével a belső zsebbe nyult... Irások csörögtek benne... óvatosan kivette, miközben a káröröm vad érzete villant fel arcán. A következő perczben visszaosont ágyába s szemét behunyva, alvást szinlelt.

A következő napon hült helyét találták. A fiatal gróf csodálatoskép jobban lett és sokáig nem is gondolt irományaira. De annál sürűbben gondolt arra a helyre, a hol bölcsője ringott. Vajjon viszontlátja-e még egyszer?

Ezalatt utjára indult vészterhes sötét felhő gyanánt egy rettentő végzet! Hol fog lecsapni és hány ártatlan életet fog megsemmisíteni? Ki tudná azt megmondani.

II. AZ ŐSI KASTÉLYBAN.

Este van. A nagy-almai grófi kastély ablakainak egy része ki van világítva, mert várják haza az öreg grófot. Ezalatt a parkban, a félreeső kerti pavillon árnyékában két sötét alak suttog. Alighanem valami rosszat forralnak, mert egyikük minden pillanatban felfigyel. A vastag sötétség daczára látni lehet, hogy liberiát visel — tehát nyilván a kastélybeli inasok egyike, ki most így szól társához:

— Én most magát titkon levezetem a kastélyba! Aztán biztos és erős legyen ám a keze!

— Csak bizza rám! — suttogta a másik sátáni elszántsággal, miközben szeme úgy lángolt a sötétségben, mint egy fenevadé.

A liberiás alak a park tekervényes mellékutain vezette az idegent és csakhamar eltűnt vele a sötétségben.

Egy negyedóra mulva a kastély főbejárata elé robogott a grófi hintó. A kocsitest barnára, a kerékküllök kékre vannak festve — ezek a grófi családi szinei.

Almay Aurél gróf a megye első virilistája és született főrendiházi tag, magas kora daczára könnyedén száll ki a hintóból és ruganyos léptekkel siet fel a neszfogó szőnyegekkel bevont fölépcsőn. A szolgák örvendve veszik észre, hogy jó kedélyhangulatban van.

Lakosztálya bejáratánál az öreg komornyik mély meghajlással fogadja és bekiséri, hogy parancsait átvegye.

— Van-e valami ujság, Ádám? — kérdé a gróf.

— Nincs, kegyelmes uram!

— Akkor visszavonulhatsz! Pihentesd öreg tagjaidat holnapig!

Ilyen kegyes ritkán volt a kegyelmes ur s Ádám egész csodálkozva távozott. A gróf valóban igen jókedvű lehetett, mert egy vig dallamot dudolt maga elé, a mit régóta nem lehetett tapasztalni nála. E pillanatban ismét megjelent Ádám. A gróf kérdő pillantást vet rá.

— Nos, mi baj? — Kérdé. — Nem megmondtam, hogy nincs rád szükségem?

— Gáspár valamit jelenteni akar méltóságodnak!

— Ej, most arra nem érek rá. Hagyja holnapra! Azaz mondd meg neki, hogy tartózkodjék az első szobában. Talán jut rá idő, hogy meghallgathatom.

A gróf most átment a mellékszobába, mely belső dolgozó szobája volt s melynek küszöbét csak legbizalmasabb barátai léphették át.

— Rendbe jöttem a herczeggel! — mormogta maga elé jókedvűen. — Megmondtam, mit adok a lányommal s ez hatott. Hehe! a herczegi ezimer kissé meg van kopva, én azonban megaranyozom! ez az én tacskozó lányom nem is sejti, mily szerencse vár reá.

Aranyóra lánczának apróságai közül lecsatolt egy kulcsot s azzal felnyitotta íróasztalának rejtett

fiókját. Gondosan csomagolva és számozva rengeteg pénzösszeg volt benne.

— Lányom hozománya s a herezegei ezimerhez az aranyozás! — mondá maga elé mosolyogva. — Senki se tudja, mennyi pénz rejlik itten.

A rejtett fiókot ismét bezárta és a kulesot az íróasztalra téve, visszatért a másik szobába.

— Nem bírom ki reggelig! — mormogta maga elé. Még ma tudtára kell adnom Klárának az örömhirt. Csengetésére megjelent Gáspár.

— Kérem a Klára grófkisasszonyt! — mondá a gróf.

Az inas meglepetve nézett rá.

— Nos nem értetted?

— De igen! — rebegte zavarodottan az inas és távozott. — Mit jelent ez? — mormogta maga elé utközben. — Hivatja kisasszonyt, mielőtt beszélt volna velem! tán már hallott valamit? De akkor miért oly jókedvű?

Klára grófkisasszony kipirult arczal nagy sietve éppen most érkezett meg és gyorsan átöltözött. Gáspár megjelent előtte és tudtára adta atyja kivánságát. Klára elsápadt.

— Mit akar atyám? Miért hivat? — kérdé izgatottan.

— Nem tudom! — válaszolt Gáspár látszólag szárazan és közönyösen, a figyelmes szemlélő azonban észrevehette a szemében lappangó félelmes kifejezést.

Klára átsietett atyjának lakosztályába. Gáspár ismét az előszobában foglalt állást, még pedig az ajtó tövében, hogy mindent hallhasson, a mit a szobában beszélnek.

— Isten hozott, kedves lányom! — szólt a gróf vidáman s keblére vonva őt, szeretetteljesen megcsókolta homlokát. Klára most már tudta, hogy nincs baj és félelme megszűnt.

— Kedves gyermekem — folytatá a gróf, — az idő elérkezett, hogy jövőddel tüzetesebben foglalkozunk.

Klára kérdő pillantást vetett rá. Atyja dévajkodva csipte meg az arczát s így szólt nevetve.

— Lám, lám! Ugy teszel, mintha nem is sejteneád mire czélzok. Pedig mondjuk csak ki magyarán, hogy férjhez akarlak adni.

Klára elsápadt; nem tudta, hova fog ez kilyukadni. A gróf ezt nem is vette észre s tárgyába belemelegedve folytatá:

— Mit szólnál egy herezegei kérőhöz, mi? He, he! Egy olyan vagyoni leány, mint te, a grófi koronánál magasabbra is nézhet!

— Hisz ellenkezőleg mindig azt nyögted atyám, hogy rosszul állunk, — hogy sok az adósság!

— Igaz! De ezt csak azért tettem, hogy fivéred összehuzzassa magát. Titkon azonban fukarkodtam s élére raktam a zöld hasu bankókat a te számodra. Azt akarom, hogy fényesen el légy helyezve egy herezegei törzs árnyékában...

(Folytatása következik.)

Gyász.

*Tegyük szívünkre, mit ő fején hordott:
A szenvedések töviskoronáját.
Vegye fel egész élő Magyarország
Mit ő letett, a gyász sötét ruháját.*

*Mint ő bolyongott tépő bánatával,
Mi is rejtőzzünk erdők sűrűjébe
És sírjunk heves, zokogó sírással,
Mint ő sírt egykor életébe.*

*Azután álljuk körül koporsóját,
Sápadt arczunkat két kezünkbe rejtve.
Ne hangozzék egy jaj, egy sikoltás sem,
Maradjunk csendben. — A zajt nem szerette!*

Endrődy Sándor.

A királynéről.

Irta: Jókai Mór.

Kiszménye volt a nőnek! mint maga, a királyné, mint szépség; de kivált mint tűrő lélek, mint mater dolorosa.

A szenvedő asszony oly teremtvény, a legközelebb áll az Istenséghez. A nő, a ki csak mások szenvedését enyhíti, némán türi a fájdalmat. A ki mindig csak hazájára, népeire, szeretett férjére gondol: védelmet talál a vihar ellen, nem fél az emberektől, nem tér ki a végzet elől.

Épen oly fatalista volt, mint fia, Rezső trónörökös. Hányszor kértem könyörögve a jószágos főherceget, hogy drága életét ne tegye kockára, ha valamely ismeretlen erdőkerülővel sötét éjszaka idején az őserdőkben járt, vagy a mikor teljesen kíséret nélkül, egyes-egyedül az emberektől elhagyott dunamelléki sűrűségben állt lesben, vagy a mikor egyes-egyedül megvárta a medvét, a mig a puskaeső elé ért. Vidáman mosolyogva mindig így felelt:

— Csak addig élünk valamennyien, a mig a végzet akarja; ha a gondviselés missziót bizott rám, megvédelmez a sűrűségben, a lábban és mocsárban is, a medvéktől pedig nem félek.

A királyné szintén olyan, a végzetben bizó jellem volt. Nem tudta, mi a félelem; nem rettegett sem az emberektől, sem az elemektől.

Mikor Madeira-szigetéről súlyos betegségéből fölépülve hazatért, borzalmas vihar érte utól a tengeren. A hajót dióhéj gyanánt hánytá-vetette az orkán toronymagasságu hullámokon. A királyné a gőzhajó födélzetén gyönyörködött a viharban. A hajóparancsnok figyelmeztette a főudvarmestert, hogy a királynét az egyik, a hajón átcsapó hullám lesodorhatja. A főudvarmester (egy magyar mágnás és egy tábornok, a ki később a boszniai hadjáratban vezérlő szerepet játszott) kérte a királynét, vonuljon kabinjába. De a királyi hölgy azt felelte, hogy tovább akar gyönyörködni a vihar látványosságában és a födélzeten akar maradni. Erre a főudvarmester a királynét odakötötte az árboczfához és úgy megóvta a veszélytől, hogy a hullámok lesodorják. Miért is nem volt ez a derék férfiú Genfben, a szörnyetegek eme gyülekezési helyén a királyné oldalán!

Mily mértékben volt a királyné a magyarok védőangyala, azt a történelem muzsája már följegyezte; nyelvünkön oly tisztán és oly válogatott módon beszélt, mint senki más. Magyarország előkelő körei tanulhattak volna tőle. Régóta védnöke volt irodalmunknak és engem sokszoros hála köt az emlékéhez. A királyné 1869-ben oly jóságos volt, hogy egyik regényem ajánlását elfogadta. A királyi udvar Budán időzött és ott átadtam a királynénak regényem egyik diszpéldányát. Sokáig és behatóan beszélt velem magyar irodalomról. Mikor távozni akartam, így szólt:

— Várjon csak, — megmutatom önnek a lányomat.

Ezzel kinyitott egy oldalajtót, intett a dajkának, a ki a királyi sarjart csipkevánkosban karján behozta. Ez Mária Valéria volt. A mosolygó gyermeket a királyné karjaiba vette, arcához szoritotta. Életemnek ez volt a legszebb jutalma.

S most mindennek vége.

Annyi báj, annyi szeretet, annyi magasztos érzés — mind, mind a koporsóban nyugszik.

Koszoruk közt pihen; de lelke már a mennyországban andalg.

Nem üldözi már az árnyék, a mely országról-országra kényszeríti a zarándokutakra; most már magasztos lelke azt a magasztos lelket öleli, a kit sem ébren, sem álomban nem tudott fedelni soha.

Imádkozzunk Istenhez, Ó böles és mindenható. Lát a jövőbe, bepillant a szivredőkbe. Látja a jövő kódét, látja a sziv viharos tengerét: egy csepp vért önt rá és a kód eloszlik, a háborgó tenger lecsillapul. Persze nagyon is becses véresöpp volt ez.

Mindennapi imám eddig három fohászt foglalt magában: „Uram, adj örök üdvösséget megdicsőültjeinknek! Uram, óvd hazámat, királyomat és királynémat minden baj ellen. Most már csak két fohász marad: király és haza. A harmadik örök fényben tündöklék már.

De kettő megmarad: király és haza.

A mikor a lesujtó rémhirt meghallottuk, valamennyiünk ajkáról elröppent egy szó: Miért nem lehettem ott, hogy testemmel megvédelmeztem volna!

Megmarad kettő, a mit megvédelmeznünk kell: a királyt és a hazát; de nem csak saját testünkkel, lelkünk minden hullámverésével készen vagyunk arra, hogy ezeket megvédelmezzük.

Ha királynénk csöndes betegágyon lehelte volna ki utolsó sóhaját, akkor is megsirattuk, koszorukkal elhalmoztuk, sirját megáldottuk — és azután eltűnt volna... De a királyné, a ki vértanuhalált halt, nem tűnik el soha. Szelleme előttünk fog lebegni, ha kivülről viharok zúgnak át hazánkon, ha testvérharez dul nemzetünk fiai közt; lebocsátkozik hozzánk, megmutatja véres sebét s a seb beszélni fog: „Szeresd a hazát, szeresd a királyt!“ Imádkozzunk Istenhez!

Apróságok a királyné életéből.

A bolygó fájdalom. Bizony, ez volt ő. Menekült a szive elől a természet legmélyebb magányába, legtitkosabb rejtekeibe, mikor aztán itt sem találta meg nyugodalmát, — mikor itt is körül-vették emlékei, — a fájdalmas emlékek, akkor felkereste az élet, a zaj, a küzdelem fészkeit: Párist, Londont, Rómát. Tengerre ment, s a rég letűnt mult romjai közé Egyiptomba, a klasszicizmus bölcsőjében otthont épített, majd újra kezdte vándorutját a természetben, mindenütt magával vitte nagy bánatát! Bizony, a bolygó fájdalom volt ő!

Az igaz, hogy nem mindig volt így; 1867-től Rezső trónörökös haláláig, de ezután is a mennyiben egészségi, vagy egyéb tekintetek nem kényszerítették máshová, legszivebben Magyarországon tartózkodott. És ő ezt nem is titkolta, de panaszkodtak is érte Bécsben eleget a lapok!

Gyermekeit bár mind szerette, rajongásig csüggött Mária Valéria főhercegnőn. 1884-ben történt Gödöllőn, mikor a főhercegnő az első hosszú ruhát kapta, hogy a királyné maga adta át neki, s szeretett kis magyar leányát könyek közt ölelte meg.

Mária Valéria elbámult, majd hozzásimulva, meghatott hangon kérdezte könyei okát.

— Ez a ruha a mi közeli válásunkat jelenti!

A kis főhercegnő — mint minden leány — erősen fogadkozott, hogy sohasem fog férjhezmenni, neki nincsenek ábrándjai és hat év múlva nőül ment Ferencz Szalvátor főherceghez.

Ez a házasság különben az egyetlen olyan körülmény volt, a mely egyideig érdeket keltett a királynéban a külvilág iránt. Leányával, míg ez menyasszony volt, gyakran sétálgatott a gödöllői parkban karöltve. Egy ilyen séta alkalmával egy paraszt-leánykával találkoztak, a ki ép a fonóba ment.

Mária Valéria meg szerette volna nézni a fonót, ezért odavezették magukat a leánynyal.

Erzsébet megboldogult királynénk 1867-ben.

Utközben Mária Valéria megkérdezte a leánytól, hogy van-e már kedvese?

— Hogyne volna, csak az a baj, hogy katona, aztán nem tudom, hogy mit csinál.

— Talán féltékeny vagy rá?

— A katona, ahány van, mind csalfa, hamar el hagyják magukat csábítani.

— No halld! Nekem is van vőlegényem, az is katona, de én bizony nem vagyok rá féltékeny.

— Pedig mégis csak jó lesz arra vigyázni, — ajánlotta a főhercegnőnek a parasztleány — különösen, ha valami szemrevaló legény!

A királyné mindvégig mosolyogva hallgatta a párbeszédet, s az utolsó intésre jóízűen elnevette magát.

*

A királyné szenvedélyesen űzte a sportok majd minden ágát, de különösen lovagolni szeretett, ilyenkor olyan lovasbravurokat produkált, hogy a leggyakorlottabb lovasoknak is becsületére vált volna. Nem volt az a gát vagy akadály, mely lova elé került, hogy át ne ugratta volna. Legkedvesebb lova a „Nihilist“ volt. E szenvedélyét különben atyjától örökölte, a ki a posenhofeni parkban valószínűségi czirkuszt építtetett, s ebben egész családjával versenyeket rendezett, órák hosszáig ugratta át gyermekeivel (leányaival is!) a czirkuszban felállított akadályokat.

*

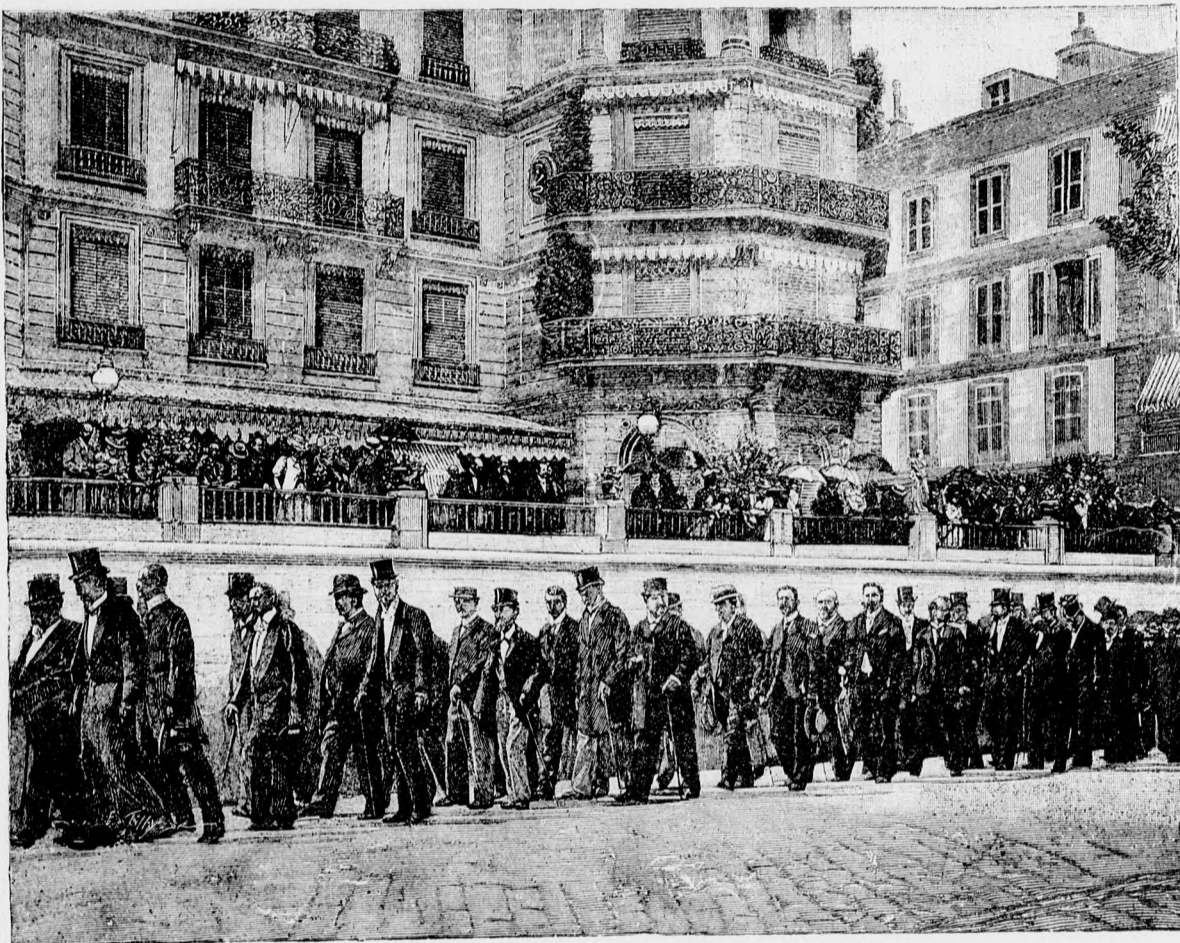
Mikor Magyarországra ismét felvirradtak az alkotmányosság napjai s a politikai menekültek amnesztiát kaptak, az 1867. év elején Horváth is visszatért. Egy napon meghívást kapott a budai királyi várba azzal, hogy

maga Erzsébet királyné óhajt vele sürgősen beszélni. — Horváth elment a királyi palotába, a hol a várkert egyik pavillonjában ült a királyné Ferenczy Ida udvarhölgygyel. Horváth hódolattal üdvözölte a királynét, mire ez az ő édes, zengő hangján azt mondta: „Kedves püspök ur (Horváth tudvaleg csanádi püspök volt), épen Magyarország újabb történelmével foglalkozom s ott is oly részletet találok, a mely bővebb magyarázatra szorul; ön, mint történetíró, a legilletékesebb arra, hogy nekem a kellő felvilágosításokat megadja. Kérem, tegye meg azt nekem.“ Horváth megdöbbenve látta, hogy a királyné előtt az ő munkája fekszik, melyet a magyar függetlenségi harczról írt s melyet az emigráció ideje alatt Genfben nyomtatott ki. Ez a kiadás szigorúan el volt tiltva abban az időben Magyarországon. A királyné észrevéve Horváth Mihály zavarát, így folytatta: „Épen a debreczeni függetlenségi nyilatkozatot olvasom az ön könyvéből; ennek ön szinte részese volt; erre nézve akarom megtudni önnek, mint az esemény egyik előkelő faktorának a véleményét, az egész tény körülményeiről, a melyek önöket erre

a határozatra indították. Én a leplezetlen történelmi igazságot keresem, azért elvárom, hogy feletete teljesen őszinte lesz, annál annál is inkább, mert hiszen abban az időben még nem is voltam a dinasztia tagja, férjem nevében pedig, a ki ugyszólván gyermekifju volt még akkor, sok olyasmit követtek el, a mi, hogy megtörtént akaratán kívül, ő fájjalja a legjobban. Higyje el, ha tehetségünkben állna, férjem és én volnánk az elsők, a kik Batthyány Lajost és az aradi vértanukat életre ébresztenénk.“

*

A 80-as évek vége felé Gasteinban hosszabb időt töltött Erzsébet királyné s mint szenvedélyes hegyászó, egy napon megmászta a környék egyik legmagasabb hegycsucját, a Gamsgarr-Kogelt, a melynek orma közelében egy menedékház áll. E turistalag gondozója természetesen felkérte ő felségét, hogy nevét jegyezze be a vendégkönyvbe. Mikor a menedékház gondozója a

Részlet a genfi gyászménetből.

királynét neve beírására felkérte, a felséges asszony intett Majláth grófnő udvarhölgynek, hogy írja be az ő (a királyné) nevét, a mit az meg is tett, beírván: „Elisabeth Kaiserin von Oesterreich.“ Mikor ezt a királyné megpillantotta, nem szólt semmit, hanem lehuzva keztyűjét, tollat ragadott s beírta a könyv ugyanazon lapjára sajátkezűleg: „Erzsébet magyar királyné“.

Igy szerette a magyarokat az elhunyt királyné s ily tüntetőleg dokumentálta még idegen földön, a Salzkammergut kies vidékén is magyar nyelven, hogy ő nem csak osztrák császárné, hanem magyar királyné is.

*

Mindenkihez volt egy-egy jó szava, egy-egy vigasztaló megjegyzése, csak az őt ért csapásra nem tudott vigasztalást nyerni, olyan fájdalom volt ez, mely csak két izben olvadt fel, egyszer egy mosolyban, egyszer két a meghatottság sajtolta könyccseppben.

Egy udvari estélyen történt, hogy Wekerle a királynéval

beszélgetvén, olymódon tudta a szót vinni, hogy a felséges asszony mosolygott.

Az ősz király egész boldogan fordult a mosolygó királyné felé.

— Az én királyném mosolyog -- mily boldog vagyok.

S köszönő, hálás tekintetet vetett Wekerlére, mint e mosoly okára.

*

A fönnebb említett könyvecske történetét, majd az én tolamnál avatottabb toll írja le kedves olvasóimnak. Ez alkalomra befejezem a virággyűjtést.

A.

Sír a magyar.

*Sír a magyar. Szép Erzsébet
Királynéját siratja.
Bánata mély, fájdalom nagy,
Nincsen balzsam, ír arra.
Nincsen, nincsen... Rideg sírja
Soha vissza nem adja...
Oda drága Védangyalunk!
Oda homunk jó Anyja!*

*Sötét felhő, zivataros,
Ha tolult is egünkre:
Nagy Pátrónánk egyetlenegy
Mosolyával elűzte,
Aranyszive egy sugara
Fényes napként áttörte:
A boldogság ragyogott a
Magyarokra belőle...*

*Sír a magyar. Fáj a szive,
Majd meghasad utána,
Igaz gyöngye záporként hull
Gyászos, végső útjára...
Bús sírja elszakíthatja
Hő magyarjait tőle:
De szívében élni fog Ő —
Élni fog mindörökre!...*

Porsche Vilmos.

A királyné a koronázáskor.

A koronázás nagy ünnepén mindenki érezte, mily nagy és jelentőségteljes szerepet játszott Erzsébet királyné az uralkodó és nemzet kibékítésében. Hogy a szerep magasztos voltától a nemzet mennyire át volt hatva, kitűnik abból az óriási lelkesedésből is, melylyel a főváros lakossága a koronázáshoz leérkezett nagyasszonyt fogadta.

Magának a koronázásnak pompája és fénye, a sok ragyogó emlék még most is elkábitja azokat, akik akkor szemtanúi voltak. De még ebből a ragyogó képből is kicsillog a fiatal királyné felséges alakja.

Akik látták, amint aranyos, koronás üveghintóban a koronázási templom elé vonult, boldogságtól sugárzó arcát, átszellemült tekintetét sohasem felejtik el. A királynén fehér selyemruha volt, csipkével és gyémántokkal díszítve, s a fején brilliantoktól ragyogó korona. A hintót 8 fehér ló vonta lassu lépésben. A kocsin csupa arany és kristály üveg volt. Oldalait roppant üvegtáblák képezték, tömör, aranyozott keretbe foglalva. A kocsai ajtaja s hajója nagy értékű Rubens-festményekkel volt ékítve, legkitünőbb példányaival az üvegfestészetnek. De a legszebb kép nem az volt, a melyet Rubens keze vetett az alsó üvegtáblákra, hanem a

felséges alak, a nyájas arczczal ragyogó szemmel, a felső kristálytáblák mögött.

A fogatot, kocsit és a benne ülőt minden oldalról tolongó néptömeg környezte, várta, kísérte. A vén Gellérthegy rengett az ezerszeres üdvözlettelől hogy:

— Éljen a királyné!

És a fejedelmi asszony nem szünt meg szívélyesen mosolyogni és nyájasan inteni vissza az üdvözetekre.

Midőn a király felavatása megtörtént, s a korona fejére tétetett, ő felségét a primás, a kalocsai érsek, tizenegy zászlós ur, a hirnök, a főlovászmester, a magyar királyi főudvarmester és a főkamrás, a testőrkapitányok, a császári és királyi első hadsegéd, a miniszterelnök és a jelvények vivői a felállított trónhoz vezették, és itt ünnepélyesen trónjába ültették. Ezután a királyné fejéről levették házi koronáját s a hercegprimás őt is fölkenete a szentelt olajjal kétszer a jobbkarján is egyszer a vállai között. Ekkor aztán a veszprémi püspök a főudvarmestertől átvett házi-koronával megkoronázta a királynét, kit a primás, miután a királynénak jobbába adta a jogarat, baljába az ország almáját, átkísért a szolgálattevő püspökkel a király trónjához ő felsége mellé. A primás a felső lépcsőre állott jobbra, a királyné főudvarmestere balra, a trón mögötte pedig a király és királyné kísérete foglalt helyet. Erre fölzendült a Te Deum zsolozsmája a templomban, mit a nemzet képviselői meghatottan, áhitatosan hallgattak...

...Elmult huszonöt év és a főváros újból felöltötte a diszt. A nemzet örömpesve várta haza a felséges uralkodó párt, hogy együtt ünnepeljék a koronázás negyedszázados emlék-ünnepét. De a királyné nem jött haza, nem vehetett részt a fényes jubileumi ünnepségben. Akkor már visszahúzódott a nyilvános szerepléstől, csendes magányban keresve vigasztalást arra a sajnó sebre, melyet a mayerlingi gyásznap ütött szívében, azon jószágos szíven, mely mindig csak szeretett és szenvedett...

Erzsébet.

1854—1898.

*Messze távol idegenből
Idejöttél királynőnek;
Ide, hol a szív erényi
Kintől, könytől nagyra nőnek.*

*Szép országunk könytől ázott,
Honfibanat lépte, marta,
Nagy keservét megérteni
Még az Isten sem akarta.*

*Te megszántál, szószólónkká
Lettél Urad s az Ég előtt...
Meghallgattak és hazánkra,
A borúra szép derű jött.*

*Ottalmaztál, védelmeztél,
Vérünk, anyánk, nemtőlünk lettél;
Minden, a mit értünk tettél,
Azt mutatta, hogy szerettél.*

*Tied lett a nemzet szíve,
Tied marad mindörökre.
És a hála és emléked
Lesz fiaink szép öröke.*

Kompóthy Gusztáv.

EGY GYÖNGE JELLEM.

(Novella.)

(Vége.)

Irtá: *Dárday Ernesztina*;

fordította: *Bogdánovics György*.

III.

Antonió a halottat a villába vitette és miután a legszükségesebből gondoskodott, visszatért a vendéglőbe, hol alázatos állásban látjuk őt Maud előtt.

Kecses meghajtással nyújtott át neki egy kis tárgyat, melyet zsebéből vont elő.

— Ez bizonyára az öné signora, a halottnál találtam!

Maud képe volt, egy színezett fénykép, egy névjegyforma képből kivágva. Maud szemei könnyel teltek meg azon gondolatnál, hogy ez a képecske Leonelló hűséges kísérője volt.

Végre dadogva felelé:

— E kép nem az enyém, nem én adtam neki. Antonió fölnyílnyel mosolygott.

— Mégis az ön képe, signora!

— Tudom én, hogy könnyű oly képeket megszerezni, de mégis jobb, ha nem találhatik a halottnál. Ezért vettem ki a medaillonból, mikor senkisésem volt nála és ezt a másikat is itt, — tevő hozzá, a papírra mutatva, melyből kivette volt a képet.

Ekkor a köny felszikkadt, mely szemeiből omolni készült, mert most vette észre, hogy a másik kép B. marchesáé!

Most szégyenlette meghatottságát önönmaga és ezen alacsony származásu ember előtt és hirtelen elfordult.

Antonió talán félreértette e mozdulatot, mert jelentőségteljes hangsúlyozással mondá:

— Kár érte, de nem érdemli meg, hogy nagyon meggyászolja, gyenge jellemű ember volt!

E szavakkal s egy mély meghajtással távozott Antonió, a gondoliere.

— Már megint jól érzi magát, drágám, — kérdé e pillanatban egy mély hang s midőn Maud megfordult, Norton állt mögötte, de oly közel, hogy ha beesületes arcába akart látni, fejét vállára kelle hajtania.

Minden tartózkodás nélkül meg is tevő, sőt megengedé, hogy karját karsu dereka körül fonja. Ez utolsó órák nagy változást idéztek elő érzelmeiben; habár Norton mindig elkésett, ez egyszer jókor jött, midőn künn a fairtásnál lerántotta őt a lóról és ez az egy eset döntő volt. — — —

Megkérte Nortont, mesélje el még egyszer az erdei balesetet, mely majdnem életébe került. És a kapitány elbeszélte az egyes mozzanatokot megszőkott szerénységével. Illó módon kerülte azt, hogy önmagát előtérbe helyezze és Maud meghatottan szoritotta meg a kezét.

— No nézze meg az ember! — kiáltott fel Jane, ki észrevétlenül belépett s megpillantotta a kis képet az asztalon. — Nem mondtam-e mindig, hogy szereti önt, Norton! Lám, titokban festette arczképét az ön számára. Azért zárkózott be mindig! — Tréfásan paeskolta Maud piruló arcát. — Oh, én értek hozzá, érzelmeiket magyarázni.

Norton helyeslőn mosolygott, midőn látta, hogy Maud kérően néz fel reá.

— Apropos — szólt a bőbeszédű Jane, — úgy hallom, hogy a tiszt, kit leterített a végzetes fa,

nem sok lélekjelenlétet tanusított. Egy munkás elbeszélte nekem, hogy ha jókor megfogja a ló kantárát, veszélybe sem jutottál volna. Ehelyett az ellenkező irányban futott s azután ott állt, mint a sóbálvány. Hiszen értem azt, hogy az ember nem úgy minden további nélkül koczkáztatja életet valakiért, de tétlenül nézni, ahogy egy fiatal leány agyonüttetik, ahhoz mégis kell, hogy silány fráter legyen az a férfit. Vagy talán más véleményben vagy, hogy úgy rám bámulsz?

Itt Norton, ki sejteni kezdé a valót, félbeszakítá Janet, miután érezte, hogy Maudra nézve kínos lehet e társalgás.

Meghatva ennyi gyengédségtől, mélyen elgondolkodott Maud. Majdnem szégyenlette magát, hogy valaha eszébe jutott, Leonellót előtérbe helyezni Norton előtt, ahogyan most gondolkodott ama férfiről, kiből még néhány óra előtt a férfiaság mintaképét látta, s a ki most, viruló ifjúságában elhalálozva, mint merev hulla fekszik odaát az üres teremben; így ama vegyülékével az iszonyatnak és részvétnek gondolt reá, de ez volt minden.

Hisz Leonelló éppen nem férfias magaviselete a veszély pillanatában megfosztotta őt, a mesebeli királyfit, már halála előtt ama büverőtől, mert semmiesem alkalmasabb, egy regényes érzelmű leányt, Maudot kiábrándítani, mint silány jellem és gyávaság.

Az inas elbeszélése, mely Leonelló benső üreségét egész siralmas valójában tárta fel, tökéletes kijózanodást eredményezett.

— Menjünk a kertbe, kapitány, — szólt barátságosan mosolyogva Nortonhoz, — beszéljünk a jövőről, s azután valami mondanivalóm is van. — Ez utóbbi szót kissé zavartan ejté, s mintha inkább azt akarta volna mondani — megvallani.

Midőn Norton tulboldogan nyujtá karját Maudnak, ki eddig a jövőről mitsem akart hallani, ennek tekintete a kapitány csunyaúl lehorzolt kezére esett.

— Oh, hogy néz ki szegény nagy keze, — kiáltott fel, — ezt be kell kötni, addig, mig mást találok, itt a zsebkendőm.

Norton kapitány Maud szeretetreméltóságától, mely egészen új volt előtte, annyira meg volt lepette, hogy nem vette észre Jane rosszaló pillantását, melyet ez hűgára vetett. Hisz nem sejtette, hogy a megtért Maud egész mást gondolt, mikor azt mondta: *Our poor large hand*.

Hat hét mulva Norton az oltár előtt ugyanezt a kezet nyujtá neki és kínos emlékektől menten, csendes örömben teltek Maud napjai.

Ki az utóbbi években látogatta Velenczét, mindenestre észrevette B. marchesát, ki mint eddig, a társaság központjaként szerepel. Közelében elmaradhatlan egy fiatal ember, amint mondják egy porosz báró, ki a sált és legyezőt hordja utána és minden kívánságát szemébből lesi ki.

A férfias jellemű nő mindig egy gyenge, könnyen kormányozható férfiegyénben keresi és találja lelkületének kiegészítését.

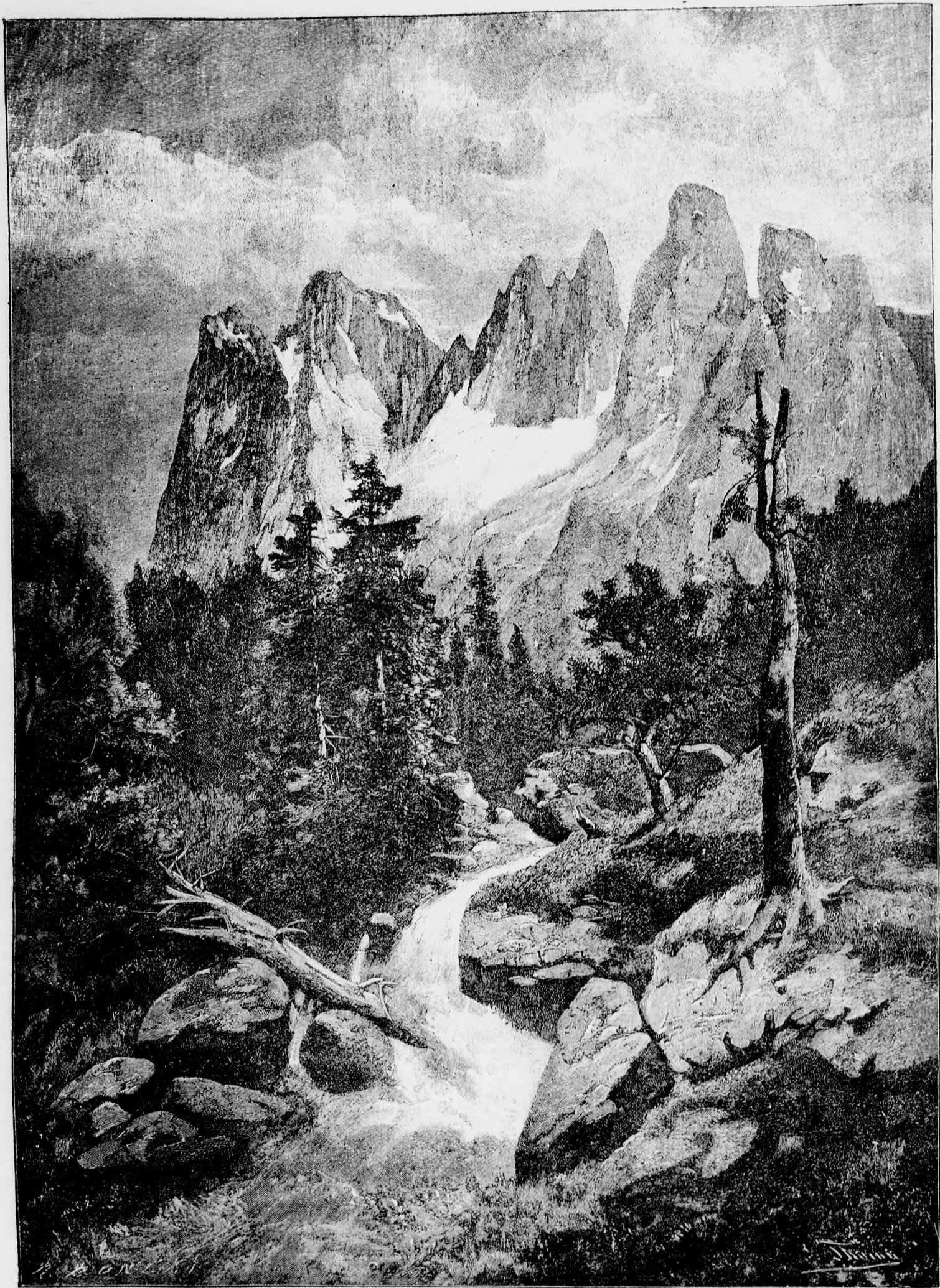
GONDOLATOK.

Senki sem születik gonosztevőnek — az Isten az embert a saját képére alkotta — de a gonosztságot környezete oltja az emberbe!

*

A halálos büntetést úgy mondják el kell törölni, mert senkinek sincs joga embertársát az élettől megfosztani! Pedig a gyilkosok rákfékelyei a társadalomnak, ezektől nem szabadulunk meg, csak gyökeres operáció útján!

A.

— † † Svájcz i tájék. † † —

A sebesült királyné elszállítása a Genève-hajóról.

Erzsébet királyné halálára.

*Gyönyörű szép csillag
Hullott le az égről,
Magyarország bús egének
A legtejtéről.*

*Hirtelen hullását
De senkisémet várta!
Hirtelen hullása népét
De szíven találta!*

*Sírunk, mint a gyermek,
Sír a panasz bennünk;
Fájdalmunknak megfelelő
Szavakat hol leljük?...*

*Ki fog majd ezentúl
Szeretni bennünket?
Oh, ki fogja óvni, védni
Árva nemzetünket?*

*Édes királyasszony
Áldott, drága, édes!
Mért jártál ott, hol a világ
Magyarul nem érez?*

*Tudtad-e, mit veszünk
Benned, ha baj érne?
Tudtad-e, hogy a magyarnak
Mi valál Te — élve?*

*Élve: drága nemtőnk,
Védangyalunk voltál!
Most: magyarod szerelmének
Egy bús, néma oltár.*

*Édes királyasszony,
Áldott, drága, édes!
Beh oda volt nőve szíved
A magyar szívéhez!*

*Síratunk mi Téged,
Még inkább magunkat.
Nem hallod már soha többé
Panaszló szavunkat!*

*Irígyelt a végzet,
Megirígyelt tőlünk,
Ép, midőn a kétség fojtó
Karjaiba dőlünk.*

*Kihez meneküljön,
Ha bű nyomja, marja?
Nincsen többé a magyarnak,
Nincs már édesanyja!*

*Szenvedő szép asszony,
Áldott, nemes lélek!
Míg egy magyar lesz e földön,
Rólad zeng az ének!*

*Jóságodat zengi,
Jóságodat vallja,
Hogy a késő századoknak
Gyermeke is hallja!*

*Hogy a te nagy szíved
Mindörökre hasson,
Hogy mindenki tudja, ki volt
Erzsébet Nagyasszony!*

Kánya Lajos.

Ha az Isten úgy akarja.

(Elbeszélés.)

(Vége.)

Irta: *E. Nagy Sándor.*

Bár egész bátran mehetett, mégis alig várta, hogy meghuzódhasson valami rejtett helyen. Május táján járván az idő, a rozsvetések már jó magasan állottak.

Sikerült neki valahogy egy rozstáblához érni és abba észrevétlenül behuzódni.

Szerencséjére, mert a csendőrök, mikor a vizmosásban nem találtak senkit, gondolkodás után ő utána néztek. Keresték, nézték mindenfelé, de már ekkor nem volt látható sehol. Összenéztek minden árkot, minden bokrot, elmentek ott a rozstábla mellett is, mignem esteledni kezdett és abban kellett hagyni az üldözést.

Az üldözés felhagyása után kitértek az ország-utra s tovább mentek azon egy másik falu felé.

Jani megmenekedettnek látta magát, de azért még sem mert kimozdulni rejtekéből, mert attól félt, hogy hátha a csendőrök csak színlelésből távoztak és valahol lesben állnak rá.

Csak éjfélkor huzódott ki a rozstáblából, mikor már egészen sötét s a mező egészen csendes és elhagyott volt.

Visszament a vizmosáshoz, a hol a holmija volt elrejtve. Miután ezeket magához vette, toronyirányban indult keresztül, a legközelebb látszó hegyek felé.

Reggelre egy sziklabérczes erdőségbe ért, a hol a terebélyes fák és sűrű bokrok rejtekében jölesett neki magát kipihenni.

Itt a felkelő nap mosolygó sugarai és zengő madárének fogadták, amelyek felvidámitották esüggő lelkét.

Miután egy csöszházból szalonnát és kenyeret szerzett be, itt töltött egy pár napot, mélyen meghuzódva a sűrűségben.

Itt a milyen kellemesek voltak a nappalai, épen olyan kellemetlenek voltak az éjjelei. Neki a ki még sohasem töltött éjjelt az erdőben, lent a völgyben a zuhogó patak zugása, az éjjeli madarak huhogása, a csörtető vadak robaja, a harasztnak apró kis esuszó-mászók által okozott esörrenése, az ágak roppanása, mind rémséges kisértetiesnek tetszenek. Különösen a felkelő hold világánál minden bokor, minden fa kisértetnek látszott.

De csak az első éjszaka volt ez előtte olyan szokatlan. Másnap már egy sziklaüregben, sűrű fák és bokroktól elrejtve, rejteket keresett és hozzáfogott azt magának tanyául átalakítani.

Ebben jó szolgálatot tett baltája, amely faragásra meg ásásra is alkalmas volt.

Az üreget szépen kitisztította, falaiból letördelte a hegyes, kiálló köveket, talaját elegyenestette és beszórta puha száraz füvel, úgy hogy az olyan volt, mint egy barátságos kis kunyhó.

Itt meghuzódva töprenkedett sorsa felett. Gondolta, hogy ha már betyárságra adta fejét, lesz igazi betyár. Nem megy már ki többé koldulni, barangolni a falukba, hanem megtámadja az erdőben az utasokat és jaj annak a gazdag embernek, a ki a kezébe kerül.

Még csak egy pisztolyt szeretett volna, mert egyedüli fegyvere a baltája volt.

No de majd lesz minden, gondolá magában.

Egy napon elszánta magát, hogy terve szerint prédára menjen. Lent a völgyben a kanyargó ösvény

mellett egy sűrű fás helyen meghuzódva lesbe állt és csendesen várta, hogy arra vetődjék valaki.

Várhatott már vagy három óra hosszat, de egy lélek sem jött.

Kezdett fogyni a türelme. És amint fogyott a türelme, éppen úgy nőtt a bosszúsága. Szemeit mindig vadabbul, mindig szikrázóbban szegezte a belátható távolságba, mint a prédára éhező oroszlán.

Egyszer csak emberi hangok ütötték meg füleit.

Szorított egyet kezével a balta nyelén, kifeszült a melle és ugrásra kész állásba helyezkedett.

Kis idő múlva, egy egész csapat ünnepi ruhába öltözött férfi- és asszony nép tünt fel az ösvényen, a kik legelől keresztül és templomi zászlókkal jöttek.

Jani mindjárt tisztában volt, hogy azok bucsusok.

Megörült, mert tudta, hogy a bucsusoknak fáradt tagjai is szoktak lenni, a kikkel könnyen elbánhat.

Mindegyiknél volt elemózsiával felpakkolt tarisznya s a foga most arra fájt.

Mikor a menet rejteke felé ért, megható istenes éneket kezdett énekelni, a mely nem hagyta az ő betyár szívét sem érintetlenül.

Erre az énekre lesütötte vadul szikrázó szemeit; egyszerre érezni kezdte minden bűnét.

Kezében az erősen tartott baltát gyengébbre eresztette, lehajtotta a fejét és ő is Istenhez tért lelkében.

Egyszerre elfogta a fájdalom. Irigyelte e jámbor bucsusok sorsát, akinek keblükben békesség és szeretet lakozott.

Nemcsak, hogy meg nem támadta a hátramaradottakat, hanem a leghátulsónak ő maga állt be.

A jobb érzés és istenfélelem felülkerekedett benne s ő is a menet után indult.

A bucsusokkal tartott egész nap, mignem este elérték a bucsujáró helyet.

Másnap korán reggel, imádkozni és prédikációt hallgatni, a kálvária-hegyre indultak a bucsusok. Közöttük ment Jani is, aki a hegy legtetéjére iparkodott, ahol meghuzódhasson magában. Ő nem tudott a többivel buzgólkodni.

A hegy tetéjén egy magányos helyen meghuzódva, némán nézte a nyüzsgő ájtatos népet és áhitattal hallgatta azok istenes énekét. Többször imára kulcsolta kezeit, de ima nem jött az ajkára. Olyan érzéstelen, olyan fásult volt az ő keble! Vigasztalódní akart és ahelyett mindig jobban erőt vett rajta a bű.

Orült, mikor déltájban már oszlani kezdett a nép. Elmerülve nézte, mint száll mindig lejjebb-lejjebb a néparadat s a hegy lábánál tenger messzeségben széled el.

Mikor elesenededett a hegy s ő azon a helyen magára maradt, bánatos érzése annyira nőtt, hogy megeredtek könnyei és sirni kezdett.

Sírás közben sokszor keservesen zokogott fel, sokszor mondta bánatosan: minek is jött ő a világra!

Az ember kedve állapotát nagyon jól lehet az időhöz hasonlítani. Ez is sokszor éppen úgy borul és ép úgy derül.

Jani is, mikor jól kisírta magát, mint mikor borongós időben eső után világosodni kezd, úgy derült az ő kedve is. Mintha csak az Isten malasztal töltötte volna el, nyugodt lett és új erőt s új kedvet kezdett az élethez érezni.

Lelkében megkönnyebbülve indult lefelé a hegyről a lejtőnek menő kanyargós uton.

Amint haladt, egyszer csak egy az ut mellett lévő kis kápolna előtt két nőt vett észre, térdepelve imádkozni.

Megállt. Inkább várni akart, minthogy arramenésével zavarja az ájtatoskodókat.

A kápolnában a szűz anya képe volt.

A két nő közül az egyik, aki már idősebb asszonynak látszott, egészen közel térdepelt a kép előtt, míg a másik, egy fiatal leány, lejjebb a lépcsőkön.

Ebből azt lehetett látni, hogy a két nő egymáshoz idegen

Jani csendesen várt, mignem az idősebb asszony felkelt és távozni készült. De mintha restel volna a hegyről egyedül indulni, amint lement a lépcsőkön megállt s várni látszott a fiatal leányra.

Nemsokára a fiatal leány is felkelt, hogy távozzon és csakugyan, az öreg néni vele indult.

Utközben megszólította őt:

— Talán árva vagy kedves lányom, hogy így magadban olyan buzgón imádkoztál a szent szűzhez?

— Van énnékem apám is, anyám is, kedves nénikém, — felelt a fiatal leány, — de mégis igaza van, hogy árva vagyok!...

— Talán a szeretőd hagyott el? — kérdezte tovább az öreg néni.

— Igen, volt egy szeretőm, a kit az Isten elvett tőlem.

— Meghalt talán?

— Nem, nem halt meg; más történt vele! Volt nekem már előbb egy vőlegényem, a ki mikor egyszer nagy beteg lettem, elhagyott. Erre rá egy fiatal szolga jött hozzánk, a ki olyan gondosan tudott ápolni, hogy egyedül neki köszönhettem felgyógyulásomat. Én megszerettem a legényt, ő is engem s így egymásnak ígérkeztünk. Mi boldogok voltunk nagyon. De az előbbi vőlegényem megirigyelte boldogságunkat és mert nem akartam visszahajlani hozzá, bosszút forralt ellenünk. Fájdalom, hogy tervét csak később tudtam meg, mikor az már sikerült neki. Felbérelt egy vén asszonyt meg egy fiatal leányt, hogy tegyenek minket egy más irányában féltővé. A leány, mikor estefelé hazatérőben volt a szeretőm, mindig odahívta a kiskertjőkhöz beszélgetni. Mikor én ezt láttam, csakugyan féltő lettem s erre a vén asszony bujtogatott is. Épen mikor a legnagyobb kinokat álltam ki, előbbi vőlegényem mindig akkor jött utamba. Hogy szeretőmnek visszaadjam a kölesönt, én is szóba álltam ezzel, a mit olyankor iparkodtam tenni leginkább, mikor ő is láthatta. És ő ezt annyira a szívére vette, hogy egy éjszaka eltűnt a házunktól. Ezt a gázságot csak később vallotta meg nekem az a leány, a ki fel volt ellenük bérelve s akinek az ígért julalommal adása maradt megrontónk. Ettől az időtől fogva, bizony nagy árvának érzem én magam...

— Az bizony elég szomorú történet, édes lányom. De szerető volt is, meg lesz is! hanem én a fiammal jártam úgy. Volt egy derék jó fiam, a ki minden örömem volt. Szót fogadott az nekem, akármit mondtam is neki s mindenben a kedvem kereste. Hej, csak az apja ne is lett volna hozzá ilyen szigorú!... El akart vele vétetni egy olyan lányt, a kit ő nem szívelhetett és mert ellenkezése miatt egyszer nagyon megszidta, ez is úgy eltűnt a házról. Jaj, mert olyan érzékeny szívé volt a kedves drága egyetlen fiam.

Erre a szegény öreg asszony könnyezni kezdett s már a fiatal leánynak is csillogtak a könnyei.

Amint abbanhagyták ezt a beszélgetést, egy férfihang szólalt meg a hátuk megett, a mely reszketett a meghatottságtól:

— Anyám! Mariskám!

A ki ott állt, Jani volt.

Kár volna tovább folytatnom e kis elbeszélést, úgy sem tudnám azt a boldogságot leírni, a mit ez a három lélek érzett. Elég, ha annyit mondok el, hogy Jani rövid időre megtartotta Marival az esküvőjét, aztán véglegesen magához vette az édesanyját is, és így együtt tudja Isten meddig éltek kimondhatatlan boldogságban. Vagy talán még most is élnek, ha meg nem haltak.

AZ ERZSÉBET-REND.

Az Árpád-ház sok szentet adott a katholicizmusnak, Szent István, Szent Imre, Szent László, Szent Margit mindannyi virágzó hajtásai az Árpád-ház vallásos érületének, de legszébb rózsaszála e tőnek Árpád-házi Szent Erzsébet volt, II. Endre magyar király leánya, kit már ifjúsága legelső éveiben eljegyzett thüringiai Lajos, és ki idegenben nevelkedett. Ennek az askézise annyira ment, hogy nyilvánosan ostromoztatta magát képzelt bűneiért. Mert nem voltak bűnei soha, a feleségek mintája volt s az anyák példányképe, ápolta a betegeket, füröszötte a belpoklosokat, a szegényeknek saját éléstárából vitt enni. Férje mindezt jó szemmel nézte, míg a rokonai fel nem ingerelték neje ellen. Egy alkalommal — a legenda szerint — Erzsébet kötőjében ismét kenyeret vitt szegényeknek, s a vadászatról hazalovagló férje durván kérdőre vonta, hogy mit visz? Erzsébet megijedt és zavarában azt mondta: rózsákat. Arczát elborította a pir, s rögtön megbánta, hogy hazugság jött ajkaira. Férje látván Erzsébet pirulását és zavarát, nem hitte el, hogy rózsákat visz, megparancsolta, hogy mutassa meg. Erzsébet remegve engedelmeskedett, s lám, a kenyérdarabok megannyi rózsává váltak kötényében.

Árpád-házi Szent Erzsébetnek, bár minden női erény megvolt benne, teljes tökéletességben igen sok csapást kellett elszenvednie a sorstól. Rokonai férje halála után kitudják örökéből, s ki eddig a szegényekkel tett jót, most maga is irgalomra szorult; életét korán végezte be egy picziny házikóba, hol önsanyargatások közt élt, bár a magyar király (édesatyja) ismételten hívta, hogy jöjjön haza. Röviddel halála után a katholicus egyház a szentek sorába iktatta.

Minthogy Erzsébet tökéletes mintaképe volt a nőknek, nevérol az uralkodók több női érdemeket jutalmazó rendet neveztek el.

Az első Erzsébet-rendet a pfalzi nagyfejedelem neje Erzsébet alapította 1766-ban. Bourbon Sarolta királyné a portugál nemesség számára 1801-ben szintén alapított egy Erzsébet-rendet. S legutóbb felséges Urunk a megboldogult királyné emlékére Szent Erzsébet tiszteletére alapított. Az alapító levél így hangzik:

MI ELSŐ FERENCZ JÓZSEF

ISTEN KEGYELMÉBŐL AUSZTRIAI CSÁSZÁR, CSEH-ORSZÁG KIRÁLYA STB. ÉS MAGYARORSZÁG APOSTOLI KIRÁLYA.

Azon óhajtól vezéreltetve, hogy oly férjes nőket és haidonokat, a kik hivatáskörükben kitűnnek, vagy jótékonyági téren a közjó iránt érdemeket szereznek, megelégedésünknek és jóakarunknak valami látható jelében részeltethessük, egy külön érdem-rend alapítását határoztuk el, mely forrón szeretett, mélyen gyászolt Hitvestársunk, boldogult Erzsébet császárné és királyné

maradandó emlékezetére és az O védszentje, thüringiai Szent Erzsébet tiszteletére az

„Erzsébet-rend“

nevet fogja viselni.

Ezzel a renddel egy érdeméremet is kötünk össze, mely

„Erzsébet-érem“-nek

lesz nevezendő.

Elvárva, hogy mindazok, kiket Mi vagy Utódaink e rendbe fölveszünk, vagy az Erzsébet-éremmel kitüntetünk, a megdicsőült császárné és királyné emléke iránti kegyeletből folyton azon fognak lenni, hogy a rend tekintélyét és méltóságát nyilvános-, magán-, és családi életükben egyaránt megőrizzék, mindattól pedig óvakodni fognak, ami annak becsületét sérthetné, a rend alapszabályait a következőkben állapítottuk meg:

I. Az Erzsébet-rend és az azzal egybekapcsolt Erzsébet-érem adományozási joga kizárólag Minket illet és törvényes Utódainkat.

II. A rendnek három foka van, ugymint nagykereszt, első és második osztály.

III. A nagykereszt és az első-osztályu rendjel zománczozott aranykeresztből áll, melynek ágai két ívrész közül kiemelkedő csúcsban végződnek.

A vörösre zománczozott kereszt ágain fehérzománczu hegyes czölöp nyulik végig. Közepén aranykeretű, fehérzománczu mező van, melynek előlapján egy kis kereszt alatt thüringiai Szent Erzsébetnek dicsfénnyel körülvett képe látható aranyban, hátlapja pedig aranyrózsaágon nyugvó, szintén arany „E“ kezdőbetűt mutat föl fehér mezőben.

A kereszt négy ága közt, a középpaizsból kiindulva zöldzománczu levelek s természetes színű zománczrózsák nőnek ki s egészen betöltik a kereszt ágai között.

A kereszt felső végén arany szalagcsokor van, a melynél fogva az a rendszalaghoz erősítettik.

A nagykeresztetek e rendjelt egy 66 milliméter széles, fehér, két széle felé vékony cseresznyepiros csikkal átvont habos szalagon viselik, mely a jobb vállról balfelé csüng le; ehhez jó egy,

a mell baloldalára tűzendő nyolczágu, ragyogóra vert ezüst csillag, melynek közepét ugyancsak a rend keresztje foglalja el.

Az Erzsébet-rend első osztályánál a rend keresztje egy 28 milliméter széles rendszalagon a mell baloldalán viselendő.

A másodosztályu rendjel alakra és nagyságra a másik két fok jelvényével egyező; csak hogy a kereszt, valamint a két első foknál zománczozott rózsáág s egyáltalán mindaz, ami ott arany munka, emitt ezüsből van. Csupán Szent Erzsébet képe s az azt körülvevő dicsfény a középpaizs előlapján, nemkülönbén a hátlapon látható jelvények vannak itt is aranyból.

Ez az ezüst kereszt az előbbi fokokéhoz hasonló rendszalagon a mell baloldalán viselendő; azonban a keresztet a szalaggal itt karika köti össze.

IV. Drágakövekkel kirakott rendjeleket csak azok viselhetnek, a kiknek a rendjel ilyen kiállításán adományoztatott.

V. Magasabb fok elnyerése esetén a kitüntetett az addig birtokában volt rendjelet az alapszabályokkal együtt a rend irodájába köteles visszaküldeni.

Ugyancsak visszaküldendő a rendjel a rendtag halála esetén is, föltéve, hogy az elhalt az osztrák-magyar monarchia vagy oly idegen állam kötelékébe tartozott, mely a maga részéről szintén megkívánja a rendtagok halála után a rendjelek visszaszolgáltatását.

Chammartin M., a ki a gyilkost elfogta.

VI. Minden ujonnan kinevezett rendtag kap e szerint a kinevezésre vonatkozó oklevéllel, a rendjellel és az alapszabályok egy példányával együtt egy térítvényt is, melyet sajátkezüleg aláírni köteles s amelyben a rendjelvényeknek és az alapszabályoknak a rend irodájába való visszaszolgáltatását a rendfokban való előléptetés esetén, nemkülönbén az előbbi czikk határozmányai szerint, halálesetére is igéri.

VII. Oly rendjelek, melyek drágakövekkel kirakottan adományoztattak, nem szolgáltatandók vissza.

VIII. A renddel összekötött Erzsébet-érem ezüstből van verve, kerek, átmérője 31 milliméter; előlapján a rend keresztjét, hátlapján pedig a rózságon nyugvó „E” kezdőbetűt mutatja.

Ez az érem ép oly módon viselendő, mint az Erzsébet-rend másodosztálya.

IX. Az Erzsébet-rend valamelyik fokára történt előléptetés esetén ez az érem nem küldendő vissza, hanem az illető rendjellel együtt viselhető. Az Erzsébet-érmet a vele kitüntetettnek halála után sem kell visszaadni.

X. Az Erzsébet-rend tagjai, valamint azok, kik az ezen renddel egybekötött Erzsébet-éremmel vannak kitüntetve, ünnepélyes alkalmakkor e rendjelvényekkel diszitve jelennek meg.

A nagykereszt birtokosai kisebb ünnepélyek alkalmával viselhetik egyedül magát a csillagot is.

XI. A kinevezés mindegyik rendfokra, épugy, mint az Erzsébet-renddel egybekapcsolt Erzsébet-érem adományozása, ha az illetők az osztrák-magyar monarchia kötelekébe tartoznak, Általunk aláírt és a rendkancellárja által ellenjegyzett oklevéllel történik.

XII. A rendnek, valamint a vele kapcsolatos Erzsébet-éremnek ügyeit a rend irodája vezeti.

XIII. A rend irodájának élén a rendkancellárja áll, e tisztséget pedig Házunk és külügyek mindenkori minisztere viseli. Segélyére van a rend egy kincstárnoka s egy kancellistája, akiket a rendkancellárjának javaslatára Házunk és külügyek minisztériumának állományából Mi nevezünk ki.

XIV. A büntető törvénynek a rend- és diszjelek elvesztéséről szóló határozmányai ennél a rendnél s a vele kapcsolatos éremnél is alkalmazandók.

XV. Minden időre fentartjuk Magunk és Utódaink számára a jelen szabályok tetszésünk szerint való bővítésének, változtatásának és magyarázatának jogát.

XVI. Hogy pedig mindez a legkésőbb időkig is megtartassék, ezennel meghagyjuk, hogy jelen rendelkezésünk négy egyenlő, sajátkezű aláírásunkkal megerősített és pecsétünkkel ellátott eredeti példányban állítsassék ki, melyek közül egy a rendlevéltárban, a második Hazi levéltárunkban, a harmadik az osztrák

belügyminiszterium levéltárban, a negyedik pedig a magyar országos levéltárban őrzendő.

Kelt Schönbrunnban, 1898. évi szeptember hó 17-én.

MELYIK GYŐZ ?

— Svéd regény. —

(12. folyt.)

Irta: *Canajetto herczegnő;*

fordította: *K. Beniczky Irma.*

IV.

Aelhágott egy kőre, melyről a többiek is szoktak a vízbe ugorni, de midőn a feneketlennek látszó mélységbe nézett, ismét erőt vett rajta a félelem, szédület fogta el, szive hevesen dobogott s ott állt és nem tudta magát elhatározni. Szer-
ra márkí mosolyogva szemlélte őt a partról.

Alice titokban óhajtott, bár csak újból felajánlaná segélyét, szemei akaratlanul keresték. Azonnal ott termett.

Akar-e most? — kérdé.

Alice odanyujtotta neki kezét s ő átkarolta derekát és leugrottak.

Ez most mindennap ismétlődött s ürügyül szolgált rövid ölelésre. Alice nem tudta legyőzni a mélységtől való rettegését

és csakhamar visszafordult, ha a nyílt tengerre jutott. De ennek daczára mégis eljött mindennap, hogy élvezhesse azt az ölelést szabad levegőben, napfényben, az emberek szemei előtt; ezen ölelésnek nem volt semmi jelentősége azok előtt, a kik látták, de saját töprenkedő tudata előtt sem és mégis volt benne valami titokzatos, mámorító varázs.

Alice nagyon vigyázott magára, nehogy elragadtassa magát, s folyton tanulmányozta Andreát, gyanakodólag őrizve saját, ugymint a másik érzelmeit.

Egyszer felolvasott ő és a fiatal angol nők előtt néhány költeményt Leoparditól és, mint rendesen, olyan egyéni érzéssel adta elő, miszerint a költő szavai ugy tüntek fel, mintha saját hangulatának kifejezései volnának. Florence-t, kinek hajlama volt az érzelgésre, annyira meghatotta a lágy, érzedus előadás, bár nem értette meg egészen a tartalmat, miszerint lelkesülten felkiáltott:

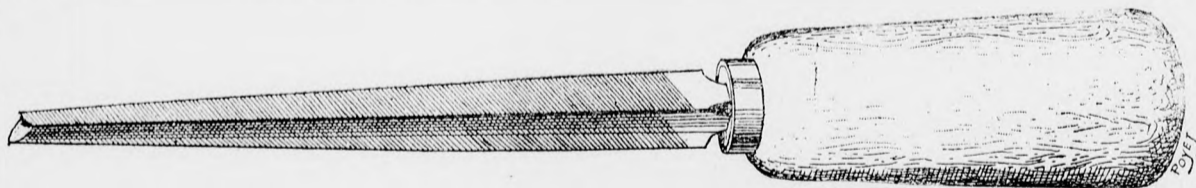
— Milyen szép az! S mennyire sajnálom

az orvgyilkos oldalt,

Luccheni, az orvgyilkos szemben.

A gyilkos szerszám.

azt a szegény, boldogtalan költőt! Szerettem volna ismerni.

— És megvigasztalta volna? — kérde Andrea kissé kétértelmű mosolyával. — Hiszen tudja, hogy olyan rut volt, miszerint nő sohasem szerette. Ő pedig azon fölötté nagyon busult; nem tudta felfogni szegény jámbor, hogy az rá nézve csak szerencse volt.

— Miért lett volna szerencse?

— Mert ez lehetővé tette, hogy megőrizhesse illuzióit, melyeket mi elveszítünk, még mielőtt husz évesek leszünk. Ő mindvégig azt hitte, hogy a szerelem valami titokzatos, isteni üdvösség.

Alice figyelmesen nézett rá.

— Hát ön azt talán nem hiszi? — kérdezte Florence.

— Mit higyjek?

— Hogy a szerelem magasztos, titokzatos.

— Igen, titokzatos, a mig az ember nem ismeri.

— Önt valóban nem lehet megérteni! — kiáltott Florence. — Néha érzelmesen, költőileg beszél, mint Leopardi maga, és a következő perczben olyan sértőleg, gunyosan.

— Hát az valami nagy csoda? Ismer ön talán olyan embert, ki tökéletes jellemmel bír? Nem birunk-e valamennyien csak jellemtörredékekkel és szilánkokkal? És nem is tudja, miért van az így?

— Azt valóban nem tudom.

— Ön bizonyára azt hiszi, hogy csak a jó Isten teremtett embereket az ő képére. Hát nem tudja, hogy elejétől kezdve kétféle nemzedék létezett a világon: Isten gyermekei és az ördög gyermekei, a fehérek és a feketék — tudniillik lelkileg fehérek és feketék. S minthogy ezek később folyton összeházasodtak, e szerint fajvegyülék keletkezett, hogy most már nem lehet olyan embert találni, ki nem örökölt volna mind a két részről. Némelyekben több van a feketéből, másokban meg több a fehérből.

— És ön melyik részről örökölt többet?

— A feketéből, természetesen. A fekete faj mindig jobban tudott ellentállni az élet viszontagságai sujtó hatalmának. Mert hogy az ember itt a földön boldoguljon, jó adag közömbösséggel és önzéssel kell birnia. Nincs igazam, signorina Alice?

— Azt nem mondhatnám. Az én nézeteim e tekintetben épen ellenkezők.

— Olyanok voltak az enyémekek is husz éves koromban. Szeretni, egész lélekkel, feláldozni magát, — és ha épen úgy fordulna, életét kockáztatni.

— Valóban? — szólta Alice élénk érdeklődéssel. — Volt ön valaha olyan? Kérem, beszéljen nekem arról!

— Igen, ha párszor föl s alá sétál velem.

Lassan mentek végig a terrazon, annyira távozva, hogy a többiek ne hallják beszédjüket.

— Akarja tudni első szerelmem történetét? Igen, — akkor husz éves voltam, és ő már tul volt a harminczon. Természetesen ő csábított el engem,

nem én őtet; de imádtam őt, tehetett velem, a mit akart; ha arczul üt, megcsókoltam volna a kezét, nyakamra hághat s én nem mozdultam volna, szóval olyan őrjöngő szerelmesség volt az, mely az embert eszétől megfosztja.

— Megvallom, nagyon szerettem volna önt ezen állapotban ismerni. Bizonyos hajlammal bírok minden iránt, a mi az örülettel határos.

— Talán azért, hogy ugy bánjon velem, mint ő tette?

— Hát mit tett?

— Gyötört és hajszolt engem, szegény, tapasztalatlan ifjut, a kétségbeesésből üdvözítő boldogságba, ellökött magától, féltékenységet szította, és ha aztán látta, hogy dühöngők örült fájdalomban, ismét magához vont forró bódító esókkal, ugy hogy — de hagyjuk azt! — egyszer kapott fölötté előnyös és fényes házassági ajánlatot — özvegy volt tudniillik — és akkor irt nekem, esküdjem meg, hogy sohasem árulom el, milyen viszonyban éltünk és küldjem vissza leveleit, arczképeit.

— És ön hogyan fogta föl a dolgot?

— Mint dühöngő örült, természetesen. Eleintén csak az a gondolat csillapította le őrjöngésemet, hogy először őt lövöm agyon, aztán magamat. De aztán okosabbat gondoltam. Feltettem magamban, hogy az egész nőnemen megbosszulom, a mit ő ellenem vétett. És azóta isméttem más nőkkel mindazt, a mi köztünk lejátszódott, csak ama különbséggel, hogy vele szemben mindent éreztem is, a mit mondtam, s még sem lett sikerem. A többiekkel szemben csak szerepet játszottam, mint a színész és azontul mosolygott rám a szerencse. Mert minél közönyösebb a férfi, annál nagyobb hatalommal bír a nők fölött.

— De a jó játékos nem engedi másnak kártyáit látni ugy, mint ön most tett, — mondta Alice. — Az egész idő alatt, mióta ismerem, azon gondolkodtam, vajjon komédiát játszik-e, vagy őszinte; nagyon örülök, hogy most tisztába jöttem.

— És mi köze annak a mi viszonyunkhoz? Jól tudja, hogy képes volnék önt egész komolyan szeretni, ha ön azt akarná.

— Vajjon, hánynak mondta már ugyanezen szavakat?

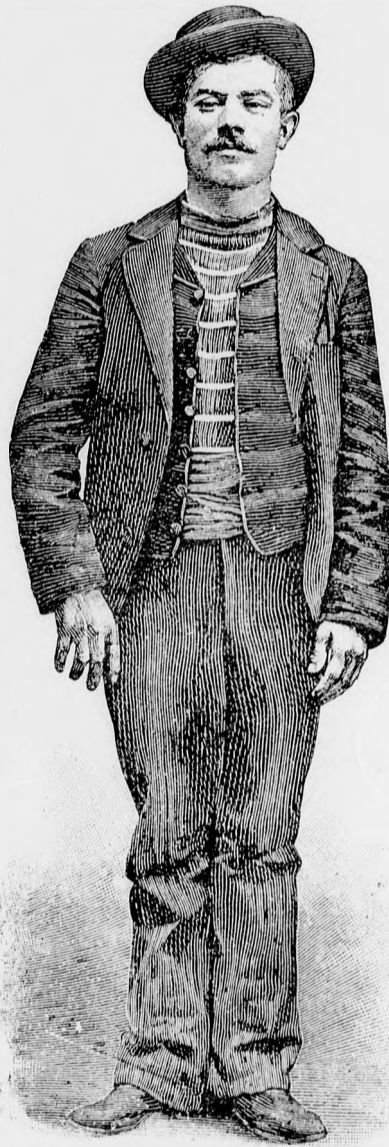
— Én ezt egyáltalában nem szoktam mondani, sőt ellenben mindig arról beszéltem, hogy én a szerelmet csak játéknak tekintem.

— Akkor nem értem, hogy találkozott olyan nő, a ki önt szerette.

— És miért nem? Hiszen igen sokan vannak, a kiknek ilyen játék tetszik, de hányan vannak, a kik érezni tudják, az igaz, nagy, az egész életet befolyásoló szerelmet, és nem oly szerfelett nagy azoknak száma sem, a kik ilyen szerelmet képesek kelteni.

— Ön e szerint még hiszi, hogy ilyen szerelem létezik?

— Igen, ez az egyetlen a világon, a miben hiszek. És ha valaha ilyen szerelemre találnék, akkor tudnám, hogy egész életem megváltozik.

Luccheni, az orvgyilkos.

Alice kérdőleg nézett rá. Nem, ez nem tréfa, szeméből igaz, benső meggyőződés szólt. És az a forró vágy ébredt benne, bár képes volna őt annyira megnyerni, hogy egészen az övé lenne szívének minden dobbanásával. És aztán, ha minden kétely ki lenne zárva, hogy ő, csak egyedül ő adhatja meg neki élete boldogságát, akkor talán ő, Alice is átengedhetné magát egészen azon érzelemnek, melytől félt és mely után vágyott.

V.

Ágota és barátnői egy napon megbeszélték egy halászzsal, hogy késő este kivezzenek az ő sajkájában a tengerre, hadd lássák fáklyafény mellett halászni. Alice azt mondta, ő fáradt s nem megy el velük.

— Természetesen! — jegyezte meg Florence gunyos mosolylyal.

— Természetesen! Mit jelentsen az? — kérde Alice pirulva; nagyon jól tudta, hogy mit jelent az.

— Hiszen tudjuk, hogy te semmiben sem akarsz részt venni, ha a „tündérfit“ nincs ott.

— Hát ha a tündérfit felszólítanók, hogy ő is jöjjön? — mondta Harriet.

— Az nem lenne helyes, — szólt közbe Ágota élénken. — Óvatosnak kell lennünk, mert majd kinevet minket, ha annyira keressük a társaságát. Akkor kérdezze meg Alice, ha akarja, nekem semmi közöm hozzá.

— De hiszen én egy szót sem szóltam róla; — szólt most Alice. — Ti beszéltek mindegyre róla. Én csak annyit mondtam, hogy fáradt vagyok.

— Akkor valamely más estén kirándulhatunk.

— Kár volna azért elhalasztani, engem úgy sem érdekel az efféle.

De Ágota vizsga tekintettel szemlélte, mintha az a gyanu ébredt volna benne, hogy Alicének különös oka van, a miért ma este egyedül akar maradni.

— Te azonnal lefekszel, amint mi elmegyünk?

— Dehogy! Elkísérlek titeket a partra s nézem, mint indultok.

— És aztán egyedül akarsz hazamenni ily késő este?

— Igen, miért is ne? Nem jártam én eleget odahaza késő este egyedül, sötét erdőinkben?

— Igen, a Svécíában — odahaza! De itt az olyat illetlennek tartják.

— Ki lát engem? Felmegyek azon a szük utczán, mely egyenesen a szállodához visz, ott nem találkozom egy lélekkel sem. Hiszen tudod, hogy itt nem tartózkodik senki a szabadban késő este.

— Nem szeretem ezt, Alice, de hát az a te dolgod. Magadra vállalod a felelősséget is.

— Természetesen! Ki is vállalná el helyettem?

A hölgyek tizóra tájban indulásra készültek. Lementek a széles utczán, míg a kis sajka kikötő felé fordultak. Szép holdvilágos est volt, s néhány sétáló vendéggel találkoztak. Alig tettek tiz lépést a kikötő felé, midőn Szerra márkival találkoztak Gripallo márkí társaságában.

Az urak megszólították őket s kérdezték, hova indulnak ilyen késő este.

— Halászni akarnak? Melyik ur lesz a kísé-
rőjük?

— Egy sem, — felelt Harriet csipősen. — Azt gondolja, hogy nekünk, szabad északi hölgyeknek mindig férfi oltalmára van szükségünk?

— Oltalomra nem! De nem mulatnak olyan jól gavallér nélkül.

— Halljátok, milyen képzelődő! — nevetett Florence és Harriet.

— Akár képzelődő, akár nem, az nem tartozik a dologra. Hát nem igaz, a mit mondok? Tagadhatja azt signorina Alice?

Mennyire boszankodott most Alice, hogy nem akart a többivel menni! De mit szólnának azok, ha most hirtelen megváltoztatná szándékát? Nyilván most is örülnek titokban annak a csinynek, melyet a sors ellene elkövetett, s még Ágota, a derék, tisztes Ágota is örült, hogy Szerra most velük fog menni, míg Alice egyedül marad a parton.

— Ha a márkí ur velünk jönne, — mondta lekötözölőleg, — természetesen szívesen elfogadnók kíséretét.

— Örömmel elfogadom szíves ajánlatát, — felelt amaz. Gripallo márkí most elbucszott, s a többiek folytatták utjukat a part felé.

Midőn a sajkába szálltak és Szerra Alicének is kezét nyújtotta, hogy besegitse, csak akkor tudta meg, hogy ő nem tart velük.

— Ön nem jön? De hát akkor hogy fog hazamenni?

Alice tudta, hogy felajánlja neki kíséretét, és azt ki akarta kerülni minden áron. Ha csak arra gondolt, máris ideges szívdobogást érzett. Egyedül lenni vele holdvilágos este abban a szük, magas kertfalakkal kerített meredek utczában! Nem, — ő nem akar többé ostobaságot elkövetni!

— A miatt ne aggódjék, — felelt éles hangon. — Azt hiszi, én félek a sötétben?

— De hiszen az lehetetlen, én azt nem engedem meg, természetesen hazakisérem, ha akarja ha nem, azt nem tilthatja meg nekem, hogy három lépésnyi távolságban ne kövessem.

— Akkor inkább megyek én is!

Hamar beugrott a sajkába, s bár nem nézett a többire, mégis érezte gunyos mosolyukat.

Miután mind elhelyezkedtek, a sajka nesztelenül tovasiklott. Az egyik halász a sajka orrán állt, fáklyával és fogóvassal kezében, dőfésre készen, a mint egy hal a fény által csalogatva és megzavarva a víz színére feljön. A tiszta vizen át egészen jól lehetett látni a tenger lakóit, mint szunyadnak tágas hálótermeikben. Mindnyájan csendesen maradtak, nehogy valami nesz által felriasszák és sejtelmet keltsenek haleszökben, hogy az a sugárzó fény, mely olyan nyájasan csalogat, az ellenség kezébe viszi őket. Egyik halat a másik után húzták föl: szép, sokszínű halat, vörösen, kéken, zölden, aranyosan, ezüstösen csillámló halakat, a milyeneket csakis a regényes „kék tenger“ nevelhet.

— Valóban nem tudom, minek olyan szépek; — jegyezte meg Harriet naivul, miután a halászatnak vége volt s visszafelé fordultak. Hiszen nem is igen lehet szép színeikben gyönyörkörköni, alig látja őket egyszer az ember.

— Az ember! — szólt közbe Szerra nevetve. Hát kegyed azt hiszi, hogy a halak a mi kedvünkért léteznek? Ők is maguknak élnek és örülnek, és mi — a hal szempontjából tekintve; csak azért vagyunk a világon, hogy boldogságukat megzavarjuk.

— Boldogságukat? Milyen boldogságuk lehetne azoknak?

— Epen olyan, mint nekünk: esznek, alusznak és szeretnek. Azt hiszi talán, hogy a hal életében hiányzik a szerelem? Igaz, ők csak a fajszerelmet ismerik, nem az egyénit, mint mi, hanem annak daczára, az is élvezettel és gyönyörrel van összekötve.

A HÉT TÜKRE.

— Csevegés. —

Még mindig annak a nagy tragédiának a hatása alatt állunk, a mely annyira hasonlít a bibliai tragédiához. Az emberek anyagi helyzetükkel soha sincsenek megelégedve, legkevésbé azok, kiknek anyagi tőkje a semminél is kevesebb, ezek elkeserednek azon, hogy a sors egyik embernek annyit, másiknak semmit sem juttatott. Ezek közül származnak azok az örültek is, kik bűnnek tartják azt, ha valakit születésének előnye nagy szorgalma anyagi jóléthez helyez, ezek a társadalmi rend felforgatására törekcszenek, szóval vagy tettel, de forradalmat akarnak, hogy a világ olymódon alakulhasson át, a hogy ők azt álmodják, vagyon nélkül, teljes egyéni szabadsággal. Uralkodó, miniszterium, katonaság, vallás, hivatalnok, az ő álmaikban nincsenek, ők mindezeknek ellenségei ezek ellen küzdenek írásban, szóval vagy tettel.

Ezeknek az anarchistáknak van egy szektájuk, mely a „tett propagandája“ néven szerepel, s melynek bevallott célja az, hogy az uralkodókat eltegyék láb alól. New-Yorkban vannak a vezérek, de egyes rajokat kiküldenek Európába, hogy működjenek. Luccheni is a „tett propagandájának“ tagja, ő is a legnagyobb valószínűség szerint megbízásból ölte meg szeretett királynénkat. Mert, hogy nem igaz, miszerint ő csak azért ölte meg Erzsébet királynét, mivel az orléánsi herceget nem találta már Genfben, az a következőkből is kitűnik. Mikor a jó multban hire járt, hogy a királyi pár Konstantinápolyba megy, egy magyar származású konstantinápolyi szállodában Luccheni Luigi (ugylátszik, hogy azonos a gyilkos Lucchenivel) nevű olasz is megszállt, a kiről látni lehetett, hogy nem munkát keresni jött Konstantinápolyba. Ez az ember feltűnő sokat kérdezősködött akkor a királyné felől, többek közt a fogadást is megkérdezte, hogyan lehetne a királynét megismerni udvarhölgyei közül? A szállodatulajdonos azt felelte, hogy hiszen éppen az ő szobájában is a falon függ a királyné arcképe, nézze meg, aztán meg fogja ismerni. Rövid idő mulva hire terjedt, hogy a királyi pár nem megy Konstantinápolyba. Erre a hirre az olasz hirtelen elutazott s mikor elutazása után szobájába mentek, az ott függő Erzsébet-képet törrel keresztül szurva találták. Ebből is látni, hogy fanatikus gyűlölet irányította a gyilkos három-élű fűrészeszelőjét királynénk szíve elé. Eléje azt a feladatot tűzte „a tett propagandája“, hogy királynénkat megölje, és ő megölte, mert gondolkodás nélküli hitvány eszköz volt mások kezébe, mert nem nézte azt, hogy annak az ügynek, melyet szolgálni akart, annak az örült álomnak, az anarchiának ügyét tetteivel előmozdítja-e? Ravachol és összes elődjeiben legalább volt annyi elszántság, hogy aljas tettük következményei elől nem tértek ki, gyilkoltak, megbűnhődtek érte. De ez a gazember állatiassága mellett még gyáva is, mert azt a helyet kereste ki gaztette végrehajtására, a hol a halálos büntetést nem ismerik: Genf.

Az anarchistáknak különben közös tulajdonságuk, hogy az elkövetett tett után magukat olyan apostoloknak tüntetik fel, kik bevégezván missiójukat, elérték életezéljukat is, s nyugodtan mennek a halálba. Sőt fanatizmusuk annyira terjed, hogy kívánják, hogy végezzék ki őket. Ők azt hiszik, hogy tettükkel valami megbecsülhetetlen nagy szolgálatot tettek az emberiségnek.

Az anarchizmus bölcsője éppen a bennünket oly szomoruan érintő tragédia színhelye: Genf. Ide gyülekesznek az egész világból a politikai bűnök miatt üldözöttek, valóságos melegágya az anarchiának, mely hadat üzen a vagyonososztálynak, s melynek legártatlanabb képviselőjét e helyen szurta le a gyilkos. Igazán csodálatos, hogy a vagyonososztály mégis olyan szeretettel keresi fel ezt a helyet!

Az anarchia még nem is olyan régi tan; egyidőben keletkezett az „internationale“-val és egyik sarkalatos elvének azt vallja, hogy az emberiség nem lehet addig boldog, míg a hazafiság szűk korlátaiból ki nem bontakozik, mert a hazafiság szerinte a művelődés gátja, forrása a nemzetiségi és fajgyűlöletnek. Ha nem lesz hazafiság, haza sem lesz, sem külön hozott törvények, sem a törvények végrehajtó hatalma! Ábrándkép, a mely époly örült, a mily veszedelmes! A mely az ököl uralmára vezetne vissza! Mivé lenne az emberiség törvények nélkül, hiszen akkor az a fenévad, mely kibén-kibén szunnyad: a vallás, az erkölcs és büntető törvény lánczaival lenyűgözve, szabadjára lenne; s nem volna a bekövetkező kor egyéb, mint a föld legvérengzőbb vadállatainak az embereknek örökös és véres harca, küzdelme! Ki művelné akkor magát, ki tanulna, ha csak a nyers erőben rejlik a boldogulás titka, ha csak az ököl biztosíthatja az egyén létét? Senki! S az emberiség visszászülyedne abba az erkölcsi sötétségbe, abba a lelki éjszakába, a honnan ismét ezredkék kellenének, míg a mai fejlettségi fokát elérné! Ennek az ostobaságnak elérésére törnek az anarchisták, bombával törrel, revolverrel, ennek az örütségnek áldozta fel a fanatizmus legjobb királynénkat!

Nem lehet azonban eltagadni, hogy a mily számítással járnak el a „tett propagandájának“ hivei, ép olyan óvatosak. Központjaikat, vezető férfijaikat még a tagok sem ismerik, a legtöbb, ha egy anarchista tizet ismer, a többit nem. Miért, hogy el ne árulhassa őket és legközelebbre kitűzött céljaikat. Azokat,

kiket a merénnyellett megbiznak, olykép fanatizálják, hogy azok a gyilkosságban ne gyilkosságot lássanak, hanem csak egy lépést a boldogulás felé. — elhitegetik velük, hogy ők a jövő, a boldog jövő, a boldog jövő messiásai! Fegyverül rendesen olyan eszköz használnak, amely ritkán téveszti el hatását. A gyilkos eszköz megválasztásában nagyon óvatosak, rendesen olyat választanak, mely gyógyíthatlan sebet üt. Így a legutóbbi merénnyellett egy képünkön is bemutatott háromélű fűrészeszelővel követte el a gyilkos, részint azért, mert elhibázott szurás esetén (ha a gyilkos nem hatol egyenesen a szívbe), az okozott seb nehezebben varrható össze s gyógyítható, részint azért, hogy megakadályozott merénnyellett esetében tagadhassa a gyilkos szándékot, hisz fegyver sem volt nála! Carnot ellen egy közönséges olasz zsebkéssel követte el gaztettét a merénnyel. Leghasználtabb fegyverük azonban a bomba, amit azonban az anarchisták egy más szektája használ inkább, az, a mely a tömeggyilkolást tűzte ki feladatául.

Valahányszor egy-egy anarchista gaztett izgalomba hozza Európát, mindannyiszor felmerül az eszme, hogy miképp lehetne ezen a társadalmi betegségen segíteni, mely minden országban pusztít, de melynek fészke mégis Olaszország, hol a legutóbbi milánói forradalom is az ő művük volt. Az ellenük tartott konferenciák fohasem vezetnek a kellő eredményre. A nemrég elhalt vasember Bismarck véleménye az volt, hogy irgalmatlanul ki kell pusztítani ezt a szektát s halálra ítélni mindazokat, kik anarchisták, tekintet nélkül arra, hogy elkövettek-e valami büntetendő cselekményt, vagy sem. A veszett kutyákat sem azért lövik agyon, mert megharaptak valakit, hanem, mert megharaphatnak valakit.

Ez a gyökeres orvosság kétségen kívül használna a baj ellen, csak hogy ez a statárium vajjon hány ártatlannak kerülne életébe?

Hasoulókép gyökeres az Olaszországban fennálló büntetés, mely az anarchistákat egy teljesen elszigetelt helyre, egy pusztaszigetre szállítja, már akkor is, ha csak az a bűnük, hogy ehhez a szektához tartoznak.

Ugyan ez sem megfelelő, mert itt is tág tere nyílik a személyes bossznak, mert nem kell sok, hogy valakit az anarchizmus gyanujába keverjenek!

A társadalom tehát tovább keresheti a baj orvosságát.

Dr. X.

SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Nefeletts. Olyat kér, a mit nem tehetünk meg. Annyi hibája van, hogy a lesimitásukhoz gyalu kellene! — **E. S.** Sorban. — **S. Gy.** A három versike telve van már hallott gondolatokkal, sőt a kifejezés módja is veszedelmesen hasonlít egyik-másik népdalunkra. Ilyen pl. a „Nem vágyom én“ című, hasonlítsa csak össze az első versszakot ezzel a népdallal: „Nem jó csillag lett volna én belőlem, Tudja Isten, nem maradnék az égen, Nem kellene énekem a mennyország, Leszállnék én minden este, kis angyalom, tehozzád“. Az emlékversonak is meg találjuk a mintáját Petőfi egyik ilyfajú költeményében. — **Ifj. K. A. Jó.** — **H. E-t.** Bevált. — **P. E.** Sikerült. — **Bedő Árpád.** Az egyiket, az alkalmit jövőre tesszük el, a két népdal nem üti meg a mértéket. — **A. J.** Jön. — **Sz. B. B.** Az ima nem olyan hatásos, a milyennek kellene lennie. A gondolatok közül egynéhányat töröltünk, a többi jön. — **Dormidor Eugen.** Minthogy nem tudjuk, hogy közleményeiből mennyi a tréfa, mennyi a komoly, egyiket sem adtuk (meg nem jelent könyvre csak a lehető legkritikább esetben és csak belső munkatársainknak engedhetjük meg, hogy előjegyzést fogadjanak el lapunk társalgó rovatában). — **S. J.** Az alakja mindenkinek nagyon pongyola, de majd egyiket-másikat mutatis mutandis, felhasználjuk. — **Vita tárgya.** Egy férjes nő elkísérhet-e egy nála idősebb leányt a mulatságra? Természetesen, így van ez elfogadva manap, bár nem nagyon természetes, mert a gardirozás tulajdonkép megóvás a veszélytől, felügyelet, már pedig, ha a férjes nő asszonyi méltóságánál fogva felügyeletet gyakorolhat is a lányra, a veszélyektől az idősebb leányt, a kinek érettebb koránál fogva, ha nem is mindenben, de mégis csak több élettapasztalata van, aligha védheti meg. Különben az egész csak olyan formalitás, mit a világ követel meg. — **Több kéziratról a jövő számban.**

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos: FARAGÓ SIMON.

Neumayer Ede könyvnyomdájából, Budapest, VI., Szerecsen-utca 35. szám.